
EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA

SEMINARSKA NALOGA PRI predmetu EVROPSKE ŠTIDIJE

Avtor: Primož ŠITUM

Mentor: Saša MIKIĆ

Maribor, januar 2022

VSEBINA

1.0. UVOD	3
2.0. NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE	4
2.1. ZGODOVINSKI TEMELJI NASTANKA EVROPSKE MONETARNE UNIJE	4
2.1.1. Sistem Bretton Wood	4
2.1.2. Resolucija iz leta 1971	5
2.1.3. Evropski monetarni sistem	5
2.1.4. Monetarna politika	5
2.1.5. Fiskalna politika	6
2.2. EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA	6
2.2.1. Maastrichtska (konvergenčna) merila	8
2.2.2. Euro in evrsko območje	8
3.0. EKONOMSKE KORISTI IN SLABOSTI VKLJUČITVE SLOVENIJE V EMU	9
3.1. UVAJANJE EVRA V SLOVENIJI	9
3.2. PREDNOSTI VKLJUČEVANJA V EMU in EVRO OBMOČJE	10
3.2.1. Ekonomske koristi uvedbe evra	10
3.3. SLABOSTI VKLJUČEVANJA V EMU in EVRO OBMOČJE	11
3.3.1. Izguba monetarne suverenosti	11
3.3.2. Omejena možnost uporabe fiskalne politike	11
3.3.3. Vzdrževanje mednarodne konkurenčnosti	11
4.0. ZAKLJUČEK	12
5.0. VIRI	13
5.1. Bibliografija	13
5.2. Spletni viri	13
5.3. Viri slik	13

1.0. UVOD

Z ustanovitvijo Evropske unije in uvedbo skupne valute evro so evropske države in narodi dokazali skupno voljo in zgodovinski interes za gospodarski razvoj in napredek.

Evropska monetarna unija je leta 2002 v dvanajstih članicah EU vzpostavila novo skupno valuto imenovano evro in dokončno zamenjala nacionalne valute držav. Območje Evra predstavljajo države članice, ki so uvedle evro kot samostojno valuto, se odrekle lastne monetarne in fiskalne politike, ter prenesle pristojnosti na Evropsko centralno banko s sedežem v Frankfurtu.

Maastrichtska pogodba zavezuje pogodbenice članice EU, da ob izpolnjevanju določenih konvergenčnih kriterijev prevzamejo evro kot uradno plačilno sredstvo. Tudi nove članice EU, med njimi Slovenija, pri uvedbi evra nimajo izbire, saj so dolgoročno zavezane k prevzemu skupne evropske valute ob izpolnjevanju kriterijev. Slovenija je s 1. majem 2004 postala polnopravna članica EU, kar je bil eden od predpogojev za vključitev v skupno Evropsko monetarno unijo in uspešen prevzem evra kot zakonitega plačilnega sredstva, kar je Slovenija uspešno izvedla v januarju 2007.

Slovenska država se je za uvedbo evra odločila po scenariju »velikega poka«, kar pomeni brez daljšega prehodnega obdobja in po temeljitih pripravah. Z uvedbo evra smo se izognili devizno tečajnim nihanjem lastne valute, stroškom menjave denarja, povečali primerljivost cen na evroobmočju, za tujce pa je Slovenija postala bolj primerljiva država. Evro pozitivno vpliva predvsem na gospodarsko rast držav članic EU.

2.0. NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Ena valuta pomeni večjo medsebojno povezanost EU, predstavlja najmočnejši simbol evropskega povezovanja. Euro se je skozi leta uveljavil ne le kot močna in stabilna mednarodna valuta, je tudi simbol skupne evropske identitete, skupnih vrednot več kot 340 milijonov ljudi. Dokazal je, da je lahko velika priložnost za ustvarjanje konkurenčnega in stabilnega gospodarskega prostora. Evropskim državljanom prinaša številne koristi, zlasti kadar potujejo v tujino ali opravljajo spletne nakupe na spletnih straneh drugih držav članic.

Monetarna unija je bistveni sestavni element ekonomske zveze, ki predstavlja najvišjo stopnjo povezanosti članic. Ta namreč poleg ekonomske povezave, to je prostega gibanja blaga, storitev in produkcijskih faktorjev, vsebuje tudi monetarno povezavo članic, ki se nanaša na popolno povezanost bančnih in finančnih trgov, prosto opravljanje kapitalskih transakcij s skupno monetarno politiko.

2.1. ZGODOVINSKI TEMELJI NASTANKA EVROPSKE MONETARNE UNIJE

V Svetu Evrope je Robert Schumann 9. maja 1950 predstavil Evropsko deklaracijo kot projekt izgradnje nove Evrope. Cilj te deklaracije je bil postopno oblikovanje evropske federacije, ki bi nastala na podlagi majhnih korakov. Evropa je zadnjih 60 let šla počasi in zanesljivo skozi zadani proces. Evropski integracijski procesi se začnejo leta 1952 z ustanovitvijo Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Glavni cilj tedanjih procesov je bila odprava različnih trgovskih ovir in izoblikovanje skupnega trga za pretok jekla in premoga v državah članicah (*Kramberger, 2005, 8*). To so bili prvi zametki in korenine oblikovanja Ekonomske in monetarne unije.

2.1.1. Sistem Bretton Wood

Cilj prvotne pogodbe o Evropski gospodarski skupnosti ni bil ustanovitev ekonomske in monetarne unije, bila je zamisel oblikovanja skupnega trga. Denarna politika je bila prepuščena **svetovni denarni ureditvi** ali tako imenovanemu **Bretton Woods**, po ameriškem mestu, ker je bil leta 1944 podpisan sporazum, kjer so zapisana **tri temeljna načela** (*Gros, Taygenes, 1998, 13*):

- konvertibilnost valute;
- ohranjanje fiksnih tečajev valut v razmerju do zlata;
- uravnoteženost plačilne bilance.

V tem času je bila cena zlata v razmerju do nacionalnih valut podcenjena. Zato so se mednarodne transakcije opravljale v ameriških dolarjih. Bretton Woods je v bistvu uvedel dolarski sistem. To je ZDA omogočalo, da so denarno politiko podredile lastnim političnim in gospodarskim ciljem. Amerika je kupovala izdelke evropskih držav tako, da so **natisnili velike količine** denarja. To jim je skupaj z visokim javno-bilančnim primanjkljajem omogočilo vzdrževanje vojaškega aparata in zavezniških vlad po svetu.

Na drugi strani se je pojavljala kronična nekonvertibilnost evropskih valut, kar je resno omejevalo svetovno trgovino po II. svetovni vojni. Povpraševanje po ameriškem blagu v Evropi je močno preseгло evropski izvoz v Ameriko. Prišlo je do tako imenovanega »**dolarskega prepada**«. Leta 1950 je petnajst članic Organizacije za evropsko ekonomsko sodelovanje (OEEC) ustanovilo **Evropsko plačilno unijo**, ki je v osmih letih pomembno zmanjšala dolarski prepad in omogočila konvertibilnost mnogih valut. Pokazalo se je, da je gospodarsko sodelovanje v Evropi pozitivno in da Evropa potrebuje lasten denarni sistem. Evropski denarni sistem ni dal konkretnjših rezultatov na področju zблиževanja evropskih držav v političnem in gospodarskem smislu.

2.1.2. Resolucija iz leta 1971

Razvoj dogodkov in evropska nemoč v svetovnem denarnem sistemu sta bila razlog, da so članice Evropske skupnosti (ES) v 70-ih letih končno oblikovale trdno fronto za boj proti prevladi ameriškega dolarja in ameriških multinacionalk. V duhu evropskega upora proti ameriški svetovni prevladi so nastali prvi resni načrti o evropskem denarnem povezovanju. Leta 1971 je Svet ministrov ES potrdil resolucijo, da začne z izgradnjo *evropskega denarnega sistema* (EDS), ki je zarisal tri temeljne korake pri oblikovanju Evropske denarne unije:

1. **odprava ovir za prost pretok kapitala**, ter uskladitev proračunske in fiskalne politike v državah članicah ES;
2. začetek koordinacije kratkoročnih **denarnih in kreditnih politik**, s počasno odpravo nihanj tečajev;
3. predvidoma bi se naj tretji korak končal leta 1980 z **ustanovitvijo** Sistema centralnih bank ES.

Na načrt oblikovanja denarne unije v Evropi so reagirale tudi ZDA, ki je sprejela odločitev o ukinitvi konvertibilnosti dolarja v zlato. To je omogočilo nihanje dolarja in s tem zaščito ameriškega trga pred prevelikim uvozom iz drugih držav, kar pomeni konec Bretton Woods sistema. Mednarodno denarno krizo je poglobila še naftna kriza v 70-ih letih. Vse navedene spremembe so povzročile, da do začetka drugega koraka nikoli ni prišlo.

2.1.3. Evropski monetarni sistem

Evropski svet je sredi leta 1978 sprejel odločitev o ustanovitvi *Evropskega monetarnega sistema* (EMS), katerega temeljni cilj je bil oblikovati **območje denarne stabilnosti** v Evropi. To bi naj pomenilo stabilnost menjalniških tečajev med valutami držav EU, nadzorovanje stopnje inflacije na skupnem trgu, zagotoviti stabilnost deviznih tečajev med evropskimi valutami in povečati vlogo ECU-ja (*evropske denarne enote*) kot nove denarne enote. **Mehanizem deviznih tečajev** je za vse članice določal sistem trdnih medsebojnih tečajev in sistem prilagodljivih tečajev nasproti držav nečlanic. Če je menjalni tečaj posamezne države članice presegel določeno mejo, so morale nacionalne oblasti posredovati in zadržati tečaj v predpisanih mejah.

EMS je uspešno deloval v 80-ih letih. Uspel je vzpostaviti območje povezane denarne stabilnosti. To je bilo vidno v zmanjšanju nestabilnosti deviznih tečajev, v zmanjšanju inflacijskih stopenj, v povečani usklajenosti makroekonomskih politik in povečanem sodelovanju bank. EMS je predpostavljala **fiksen a prilagodljiv devizni tečaj** med članicami in skupno drsenje proti dolarju in ostalim valutam.

Primer:

Francoska centralna banka je morala začeti prodajati nemške marke, ko se je dvignila nemška marka na 2,25 % nad centralni tečaj, hkrati pa je nemška centralna banka pričela kupovati francoske franke (Strašek, Žižmond 1997, 210).

2.1.4. Monetarna politika

Za doseganje **makroekonomskih ciljev** ima država na razpolago dva sklopa ekonomskih politik, monetarno in fiskalno politiko. Denarna ali monetarna politika je tisti del ekonomske politike, ki jo **neposredno izvaja centralna banka**. Njen glavni cilj je upravljanje količine denarja v obtoku, upravljanje kreditov in bančnega sektorja. S spreminjanjem količine denarja v obtoku se lahko vpliva na množico finančnih in ekonomskih spremenljivk (*na obrestne mere, cene vrednostnih papirjev in nepremičnin, devizne tečaje ipd.*). Monetarno politika je **ekspanzivna**, če se obseg denarja v obtoku **povečuje** in obrestne mere padajo, posledično se poveča obseg investiranja in dohodka na eni strani ter povečanje izvoza in neto odliv kapitala na drugi strani. O **restriktivni** politiki govorimo, kadar se količina denarja v obtoku **zmanjšuje**, kar vpliva na dvig obrestnih mer, ki vplivajo na padec investicij, dohodka in uvoza, povzročajo pa neto priliv kapitala v državo.

2.1.5. Fiskalna politika

Fiskalna politika omogoča državi, da sama preko razporejanja *proračunskih* prihodkov in odhodkov vpliva na tista področja gospodarstva, ki se ji v problematična. Država lahko s kombinacijo fiskalnih instrumentov vpliva na doseganje *makroekonomskih ciljev*, kot so polna zaposlenost, stabilnost cen, pospeševanje rasti potencialnega družbenega proizvoda in razporejanje dohodka. Veliko težo fiskalni politiki vsake države v njenih ekonomskih usmeritvah dajeta samostojnost odločanja in možnost izbiranja določenih področij. **Fiskalni sistem**, predstavlja vse vrste državnih prihodkov in odhodkov (*davki, različni transferji*). Lahko je *ekspanzivna* (*povečanje državnih izdatkov in/ali zmanjšanje davčnih obremenitev*) ali *restriktivna* (*povečanje davčnih obremenitev in/ali zmanjšanje državnih izdatkov*). Učinki se na *makroekonomski ravni* kažejo kot sprememba povpraševanja in likvidnosti, medtem ko je na *mikroekonomski ravni* njen namen stimuliranje različnih potrošniških skupin.

2.2. EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA

Odločitev za oblikovanje **ekonomske in monetarne** unije (*EMU*) je sprejel Evropski svet na zasedanju v **Maastrichtu decembra 1991**, pozneje pa je bila vključena v Pogodbo o Evropski uniji. Od Maastrichtske pogodbe je EMU eden od stebrov, ki pospešuje integracijske procese v EU. Pogodba je uvedla tri stebre, znane pod imenom **Evropska unija**, in oblikovala nove institucionalne strukture za skupno *zunanjo in varnostno* politiko (*drugi steber*) ter sodelovanje v *pravosodju* in *notranjih* zadevah (*tretji steber*). Prikaz treh stebrov je dokaz, kako se lahko gradijo različne oblike sodelovanja znotraj EU.

- **Prvi steber** imenovan »*evropska skupnost*«, zajema skupne politike ES, ki je bila ustanovljena 25. marca 1957 s podpisom Rimske pogodbe. Sprva se je imenovala EGS, s podpisom pogodbe v Maastrichtu pa se je preimenovala v ES. V prvem stebru so združene **vse evropske skupnosti** ter **ekonomska in monetarna unija**. Za prvi steber so značilni prenos suverenosti držav članic na ES, sodelovanje na naddržavni, nadnacionalni ravni. Bistvo prvega stebra je **prost pretok dobrin in ljudi, pravica do ustanavljanja in svoboda do izvajanja storitev kot tudi prost pretok kapitala in plačil**.
- **Drugi steber** predstavlja skupno **zunanjo in varnostno politiko**, katere cilji so zaščititi skupne vrednote, temeljne interese, neodvisnost in integriteto EU, krepiti varnost, ohranjati mir, razvijati in utrjevati demokracijo in pravno državo ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Med prednostne naloge sodijo boj proti terorizmu, neširjenje jedrskega orožja, itd.
- **Tretji steber** zajema sodelovanje na področju **pravosodja in notranje politike**, ki spremlja načelo svobode gibanja ljudi na ozemlju EU. Slednji se je s Pogodbo iz Nice preimenoval v policijsko in pravosodno sodelovanje na področju kazenskih zadev. Tretji steber ima funkcijo **medvladnega sodelovanja**. Države članice s skupnim sodelovanjem izvajajo ukrepe proti organiziranemu mednarodnemu kriminalu in terorizmu. Predstavlja tudi sodelovanje na:
 - ✓ carinskih in policijskih zadevah;
 - ✓ azilantski in migracijski politiki;
 - ✓ nadzoru zunanjih mej.

S podpisom maastrichtskega sporazuma se je dvanajst članic ES zavezalo k medsebojnemu sodelovanju pri graditvi novega evropskega pravnega sistema, skupni notranji in zunanji politiki, varnostni politiki in ustanovitvi EMU. Poudarek je bil predvsem na liberalizaciji tokov kapitala med državami članicami, usklajevanju ekonomskih politik in krepitev monetarnega sodelovanja med članicami (*Fujš, 2001, 616*).

Sporazum o Evropski uniji, popularna **Maastrichtska pogodba**, podpisana 7. februarja 1992, je bila formalna podlaga za nastanek evra in monetarne unije. Ta sporazum so ratificirali vsi parlamenti, v nekaterih članicah pa so vsebino sporazuma potrjevali na referendumih (*Brataševc 2000, 14*).

V Maastrichtski pogodbi je bilo določeno, da bo proces oblikovanja EMU v EU potekal v treh fazah:

- **Prva faza** EMU se je začela julija 1990 in končala 31. decembra 1993. Države članice EU so **odstranile ovire za prost pretoka kapitala in tako zagotovile popolno liberalizacijo kapitalskih tokov**. Sprejetje ukrepov s prepovedjo financiranja javnega sektorja. Evropski sistem si je za cilj postavil tesnejše sodelovanje na področju: gospodarske, finančne in monetarne politike, ter sistema mehanizma menjalniških tečajev;
- **Druga faza** se je začela 1. januarja 1994 in končala 31. decembra 1998. Ustanovljen je bil **Evropski monetarni institut (EMI)**, predhodnik Evropske centralne banke (ECB). Njegova naloga je bila krepitev sodelovanja med nacionalnimi centralnimi bankami in koordinacija monetarnih politik držav članic. Priprave uvedbe nove skupne valute ob izpolnitvi konvergenčnih kriterijev.

Najpomembnejše naloge, ki naj bi jih dosegle članice v drugi fazi so (*Harrop, 2000, 17*):

- ✓ ustanovitev Evropskega monetarnega instituta (EMI);
 - ✓ priprava konvergenčnih programov;
 - ✓ priprave na ustanovitev Evropske centralne banke;
 - ✓ stopnjevanje koordinacije med nacionalnimi centralnimi bankami;
 - ✓ postopno usklajevanje monetarnih politik;
 - ✓ preverjanje uresničevanja konvergenčnih kriterijev;
- **Tretja faza** se je začela 1. januarja 1999 z uvedbo **nove skupne valute evro** in s prenosom pristojnosti pri vodenju **denarne politike na evrosistem**. Evrosistem tvorijo ECB (*ustanovljena s 1. junijem 1998*) in nacionalne centralne banke držav članic EU, ki so uvedle evro. Po preverjanju izpolnjevanja konvergenčnih kriterijev za uvedbo evra je bila sprejeta odločitev, katere države članice bodo sodelovale v tretji fazi EMU. Tečaji njihovih valut so bili nepreklicno določeni.

Delovanje ECB je usmerjeno predvsem v sledeče cilje:

- ✓ cenovna stabilnost;
- ✓ podpora splošni gospodarski politiki;
- ✓ zavezanost odprtemu tržnemu gospodarstvu;
- ✓ denacionalizacija denarne in tečajne politike;
- ✓ vpliv ECB na gospodarsko politiko držav.

2.2.1. Maastrichtska (konvergenčna) merila

Da lahko država članica EU uvede evro, mora izpolniti konvergenčna, maastrichtska merila:

- **Nizka stopnja inflacije:** stopnja inflacije ne sme za več kot 1,5 odstotne točke presežati povprečja stopnje inflacije treh držav članic, ki so dosegle najboljše rezultate glede stabilnosti cen;
- **Nizka stopnja obrestnih mer:** dolgoročne obrestne mere ne smejo presežati povprečja obrestnih mer treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 2 %;
- **Stabilni tečaji valut;**
- **Vzdržni položaj javnih financ:**
 - **javno-finančni primanjkljaj** ne sme presežati 3 % BDP;
 - **javnofinančni primanjkljaj in javni dolg**, ne sme presežati 60 % BDP, razen če se to razmerje zadostno zmanjšuje in z zadovoljivo hitrostjo dosega referenčno vrednost (*Evro.si*).

Maastrichtski konvergenčni kriteriji predstavljajo kvantificirane minimalne zahteve glede stabilnosti v vodenju monetarnih in fiskalnih politik, ter politik deviznega tečaja držav članic EU. Njihov osnovni namen je: določiti merila za vstop v evro območje, omogočiti selekcijo med državami kandidatkami za evro območje pri vstopu v evro območje in zagotavljati stabilnost evra (*Mrak, 2002, 407*).

Pet kriterijev, se nanaša na doseganje nizke stopnje inflacije, dolgoročnih obrestnih mer ter stabilnosti deviznih tečajev, zdravih, vzdržnih javnih financ glede javnofinančnega primanjkljaja in javnega dolga. **Prvi trije so monetarni, zadnja dva pa fiskalna kriterija.**

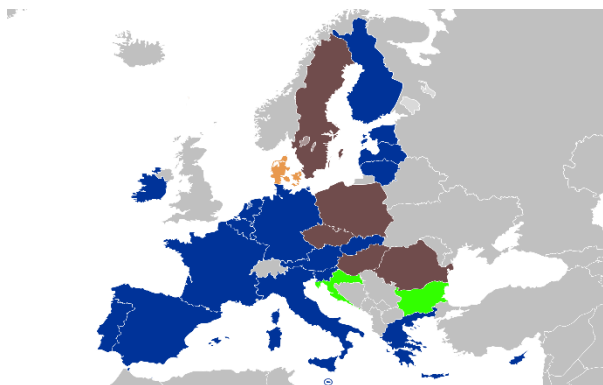
2.2.2. Evro in evrsko območje

Leta **1995** so v **Madridu** nov evropski denar poimenovali **evro**. Uradna kratica za evro (*potrjena s strani Mednarodne organizacije za standardizacijo*) je **EUR** in se uporablja v poslovnem, finančnem in trgovinskem okolju. Uradni grafični simbol je €. Oblika spominja na **grško črko epsilon**, kar se navezuje na Staro Grčijo kot zibelko evropske civilizacije ter na prvo črko besede Evropa. **Dve vodoravni in vzporedni črti** predstavljata stabilnost skupne valute. Evropska komisija je **grafični simbol za evro** oblikovala na podlagi treh kriterijev, in sicer:

- delovati mora kot razpoznavni simbol Evrope;
- biti mora enostaven za zapis z roko;
- estetsko zasnovan.

S prvim januarjem 1999 je enajst držav EU izdalo enotno valuto - evro. Prvič od časov rimskega imperija si je večinski del Evrope delil enotno valuto. Do januarja 2002 je bil evro uporabljen le za elektronske finančne in poslovne transakcije. Po 1. januarja 2002 so bili uvedeni evrski bankovci in kovanci.

EU je od 1. januarja 1999 dejansko v ekonomski in monetarni uniji. Od takrat vse države članice EU sodelujejo v EMU, tudi če še niso vstopile v območje evra in prevzele evra kot skupne valute. EU vodi skupno **monetarno politiko**, ki zahteva usklajene ekonomske politike članic in temelji na skupnem trgu.

Vse države članice EU so del ekonomske in monetarne unije (EMU), le 19 izmed njih pa je svojo nacionalno valuto zamenjalo za enotno valuto – **evro** in tvorijo **evrsko območje**:

✓ Avstrija	✓ Belgija	✓ Ciper
✓ Estonija	✓ Finska	✓ Francija
✓ Nemčija	✓ Grčija	✓ Irska
✓ Italija	✓ Latvija	✓ Litva
✓ Luksemburg	✓ Malta	✓ Nizozemska
✓ Portugalska	✓ Slovaška	✓ Slovenija
✓ Španija		

Slika 1: Države evrskega območja

Poleg tega je evro, denarna enota tudi v državah Andora, San Marino, Vatikan in Monako, ki so pred uvedbo evra de facto, če že ne uradno, **uporabljale denarne enote večjih sosednjih držav**. Poleg tega je denarna enota tudi v Črni gori in Kosovu, brez sklenjenega sporazuma s čimer bi EU uradno sprejela uporabo evra na teh območjih. Gre za ravnanje, ki je posledica predhodne prakse, pred uvedbo evra se je na teh območjih kot de facto valuta uporabljala **nemška marka**. (Wikipedija, december 2020).

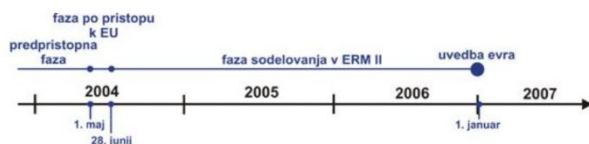
3.0. EKONOMSKE KORISTI IN SLABOSTI VKLJUČITVE SLOVENIJE V EMU

Odgovor na vprašanje ali je vključitev v Evropsko monetarno unijo le »cena« vključitve v EU ali je monetarna integracija s prevzemom skupne valute koristna tudi sama po sebi za Slovenijo ni preprosta, saj je najverjetneje oboje hkrati. Prostovoljno **odrekanje monetarni suverenosti** z vstopom v monetarno unijo je smiselno, če država s tem nekaj pridobi. Četudi bi v Sloveniji menili, da je izguba nacionalne monetarne suverenosti prevelika, to ne bi vplivalo na dejstvo, da se Slovenija preprosto mora vključiti v EMU, kajti obveznost vstopa izhaja iz članstva v EU, katere kriteriji zahtevajo sposobnost prevzeti vse obveznosti, vključno s pripadnostjo ciljem politične, ekonomske in monetarne unije.

3.1. UVAJANJE EVRA V SLOVENIJI

Razlogi za **pozitivna predvidevanja** BS pri uvedbi evra so bili:

- Slovenija je **majhno denarno območje**;
- pozitivne **izkušnje z uspešno zamenjavo** jugoslovanskih dinarjev v bone, ter leta 1992 bone v slovenske tolarje;
- Slovenija je pridobila **pozitivno mnenje** v Konvergenčnem poročilu.

Slika 2: Faze uvedbe evra v Sloveniji

Pogoj, da lahko država članica EU postane del evro območja in uvede evro, je izpolnitev t. i. konvergenčnih kriterijev, s katerimi se ocenjuje doseganje ekonomske in tudi pravne usklajenosti med državami članicami.

Slovenija je že v novembru 2003 oblikovala program za vstop v **ERM II** (*mehanizem deviznih tečajev*) in prevzem evra. Marca 2006, Slovenija zaprosi Evropsko komisijo in ECB za Konvergenčno poročilo o izpolnjevanju pogojev vstop v ekonomsko in monetarno unijo. Slovenija je uvedla evro po scenariju »velikega poka« 1. januarja 2007, ko je nastopil v veljavo tečaj zamenjave med tolarjem in evrom in je znašal, 1 EUR = 239,640 SIT.

3.2. PREDNOSTI VKLJUČEVANJA V EMU in EVRO OBMOČJE

Na splošno velja, da je za *manjše države* vključevanje v skupno valutno območje *koristnejše*, saj je denarna politika večjih valutnih območjih bolj učinkovita, običajno pa je večja tudi kredibilnost velikih centralnih bank, kar Sloveniji nedvomno prinaša koristi. **Evro** je druga najpomembnejša svetovna valuta, predstavlja gospodarsko območje, ki ustvari šestino svetovnega BDP, uporabljajo ga naše najpomembnejše gospodarske partnerice Nemčija, Avstrija, Italija, Francija. Prinaša nam gospodarske koristi, povečala se je menjava med slovenskimi podjetji in podjetji znotraj državah Unije. Slovenski izvozniki nimajo težav z zavarovanji pred valutnimi tveganji v EU, dobili so širok gospodarski prostor, kar je zmanjšalo negotovosti in stroške poslovanja.

Glavne *prednosti* so (Lavrač, 2000, 8):

- zmanjšanje izpostavljenosti **valutnim tveganjem** zaradi trajno fiksnega deviznega tečaja;
- zmanjšanje *transakcijskih* stroškov;
- nižja *inflacija*;
- nižje *obrestne* mere;
- *monetarna* stabilnost,
- večje naložbe in gospodarska rast.

3.2.1. Ekonomske koristi uvedbe evra

Mikroekonomski razlogi vključevanja v enotno valutno območje temeljijo na predpostavki, da so prihranki zaradi uporabe skupne valute večji od enkratnih stroškov prehoda na skupno valuto. Med *najpomembnejše prihranke* štejemo: zmanjšanja transakcijskih (*nakazila*), informacijskih stroškov ter povečanih konkurenčnih pritiskov na zniževanje cen zaradi povečane transparentnosti (*preglednost cen in konkurence*). Znižanje stroškov menjave, pokritja tečajnih tveganj. Prebivalstvo je dobilo denarno, valutno gotovost. Uvedba evra prinaša prednosti za prebivalce in podjetja. Ni potrebno ob vsakem prehodu meje zamenjati denarja, primerljivejše so cene evro območja, saj so izražene v »domači valuti«. Večja preglednost cen prinaša večjo konkurenco, ki vodi k nižjim cenam.

Prednosti na **makroekonomskem** področju se kažejo v: boljšem upravljanju tečajnih rezerv, znižanju obrestnih mer, obvladovanju proračunskih sredstev, učinkih na porabo, zaposlovanje in zmanjševanju tveganj dolgoročnih vlaganj.

Pri **trgovski menjavi** je potrebno izpostaviti predvsem stabiliziranje uvoznih cen in prednost produktov izvedenih po evropskih standardih. V **geopolitičnem** prostoru imamo kot članica večjo prepoznavnost v mednarodnih poslih in možnost sodelovanja pri upravljanju mednarodnega denarnega sistema.

Prednost uvedbe evra je odprava nihanj in tveganj deviznega tečaja med državami članicami. To prinaša stabilnejše okolje za podjetja, ki uvažajo in izvažajo. Evro koristi varčevalcem in posojilojemalcem, saj omogoča več varčevalnih možnosti na večjem in bolj likvidnem finančnem trgu.

3.3. SLABOSTI VKLJUČEVANJA V EMU in EVRO OBMOČJE

Medtem ko so koristi vstopa dokaj lahko določljive, je s stroški vstopa precej drugače. Na tako raznolikem področju obstaja verjetnost asimetričnih šokov. Zgovoren je primer Nemčije, ki ima še vedno velike težave zaradi razlik med razvitejšim zahodnim in nekdanjim socialističnim delom. Podoben je primer Italije z razvitim severom in manj razvitim jugom. Že same razlike med regijami znotraj držav ima lahko za posledico, da je težko zagotoviti optimalno monetarno politiko.

Glavne *slabosti* so (Lavrač, 2000, 9):

- izguba *nacionalne* valute;
- izguba *monetarne* avtonomije;
- izguba *deviznega tečaja* kot instrumenta za uravnavanje mednarodne konkurenčnosti gospodarstva.

3.3.1. Izguba monetarne suverenosti

Pričakovani stroški vključitve države v Evropsko monetarno unijo so povezani z izgubo nacionalne monetarne suverenosti. Izguba lastne valute je boleča že zaradi njenega simbolnega in prestižnega pomena. Izguba vodenja samostojne monetarne politike pomeni, da država nima več izbire usmeritve svoje monetarne politike, določiti višino obrestne mere glede na potrebe lastnega gospodarstva, temveč se mora podrežati skupni monetarni politiki.

Slovenija je postala monetarna regija znotraj velikega monetarnega prostora. Problem ni občutljivost malega denarnega področja in obramba pred močnimi tujimi vplivi, pač pa vprašanje, ali skupna monetarna politika ustreza specifičnim značilnostim slovenskega gospodarstva, inflaciji, rasti in zaposlenosti. Skupna monetarna politika je naravnana na povprečne razmere, torej za evro območje kot celoto. Obstaja težava v majhnem vplivu malega denarnega področja na skupno odločanje v EMU.

3.3.2. Omejena možnost uporabe fiskalne politike

Kljub pomembni vlogi, ki jo ima fiskalna politika pri stabilizaciji in spodbujanju gospodarstva, je delovanje nacionalnih fiskalnih politik v EU omejeno, zaradi *fiskalnega kriterija*, ki omejuje proračunski primanjkljaj in javni dolg. Navesti je potrebno še *Pakt o stabilnosti in rasti* po prevzemu evra, ki naj bi zagotavljal zdravo fiskalno politiko za nemoteno delovanje monetarne unije in služi za preprečevanje javnofinančnih deficitov. Razlog za uvedbo fiskalnih kriterijev, je bil strah, da bi države, ko so izgubile samostojnost monetarne politike, vodile ekspanzivno fiskalno politiko, povezano z inflacijsko spiralo.

3.3.3. Vzdrževanje mednarodne konkurenčnosti

V EMU mora država članica *dolgoročno ohranjati konkurenčnost* svojega gospodarstva. Vprašanje konkurenčnosti se zelo zaostri, saj so v razmerah enotnega trga in skupne valute razlike v cenah in stroških neposredno razvidne. Vzdrževanje konkurenčnosti zahteva ustrezno *razmerje med rastjo plač in produktivnostjo*. Rast plač naj bi zaostajala za rastjo produktivnosti, torej se stroški po enoti proizvoda znižujejo, kar izboljšuje konkurenčni položaj.

4.0. ZAKLJUČEK

Ideja o združitvi evropskih narodov se je pojavila že zelo zgodaj. Združevanje držav so za dosego miru predlagala velika imena, kot so Churchill, Napoleon in nazadnje Schuman. Z združitvijo bi si zagotovili skupno gospodarstvo, cilje in vrednote. Evropska integracija se je začela s **Schumanovo združitvijo gospodarstev** dveh velikih evropskih držav, Francije in Nemčije. Evropa se je nadalje začela združevati in razvijati s pogodbo o Evropski skupnosti za premog in jeklo, ki je združila šest evropskih držav. Omogočila je **meddržavno sodelovanje** in nadaljnji razvoj. Želja po učinkovitosti in razvitosti na drugih področjih je leta 1957 pripeljala do podpisa pogodbe v Rimu. **Rimska pogodba** vsebuje dve pogodbi. Prva je želela vzpostaviti evropsko območje brez meja, kjer bi zagotovili **prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi**, druga pa zagotovila zadostno oskrbo članic z jedrsko energijo.

»Alea iacta est« - kocka je padla. Omenjena odločitev je bila sprejeta v Nizozemskem mestu Maastricht, ki je po spletu naključij postalo simbol evropskega povezovanja, kjer je bila podpisana pogodba o EU. Maastricht ima žalostno zgodovino evropskih vojn, saj so se tu zvrstili Rimljani, Goti, Franki, Španci, Francozi, Nemci. Zdajšnji proces graditve EU ima nekaj podobnosti z zgodovinskimi graditvami različnih imperijev na Evropskem kontinentu, odločilna razlika pa je v načinu graditve unije. **Z enotno evropsko valuto evropske države in narodi dokazujejo skupno voljo in zgodovinski gospodarski interes za razvoj, napredek ter blaginjo.**

S pogodbo o EU, so postale institucije nepogrešljivi organi na območju združene Evrope. Z leti so se države spreminjale in modernizirale, zato so bile potrebne institucionalne spremembe. Te so poskušali neuspešno urediti z **Amsterdamsko pogodbo**. Sledila je **velika širitev** v evropski zgodovini, ko se je EU pridružilo deset novih držav, med njimi tudi Slovenija. S **Pogodbo iz Nice**, so spremenili tudi pristojnosti institucij. Decembra 2009 je bila podpisana **Lizbonska pogodba**, ki vsebuje tudi institucionalne spremembe in temelji na demokratičnosti in učinkovitosti delovanja EU.

Slovenija v primerjavi z državami, ki so članice EMU, je majhno gospodarstvo, povezano z gospodarskimi tokovi EU. Ekonomske koristi in prednosti za gospodarsko rast in prebivalstvo ob uvedbi enotne valute evro, odtehtajo izgubo vodenja lastne monetarne in fiskalne politike ter stroške uvedbe evra. Z uvedbo evra se je povečala odgovornost Slovenije za vzdrževanje konkurenčnosti na skupnem evropskem trgu, v ohranjanju makroekonomske stabilnosti, ekonomske rasti in zaposlenosti.

5.0. VIRI:

5.1. Bibliografija

1. Brataševac, M. (2000). *Evro in slovenska podjetja*. Ljubljana: Open Society Institute-Slovenia
2. Fujs, K. (2001). *Primer Grčije kot operativni kriterij za vstop v EMU*. Maribor: Naše gospodarstvo.
3. Gros, Taygesen (1998). *European monetary integration*, 2nd edition. London: Longman, Harlow.
4. Harrop, J. (2000). *The political economy of integration in the EU*, 3rd edition. UK: Cheltenham.
5. Kramberger, P. (2005). *Slovenija in EMU*. Maribor: EPF.
6. Ješovnik, P (2000). *Evropska unija: zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe*. Koper: Visoka šola za management v Kopru.
7. Lavrač, V. (2000). *Slovenija in skupna evropska monetarna politika po vstopu Slovenije v EU in v EMU*. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
8. Lavrač, V. (2007). *Slovenska pot do prevzema Evra*. Ljubljana. Inštitut za ekonomska raziskovanja.
9. Mrak, M. (2002). *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
10. Mrak, M. (2002). *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV založba.
11. Strašek, Žižmond. (1997). *Ekonomska politika*. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.

5.2. Spletni viri

1. Maastrichtska (konvergenčna) merila. (Online). *Dostopno na URL naslovu: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-evro/konvergenčni-kriteriji/index.html>*
2. (december 2020). *Evro*. (Online). *Dostopno na URL naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Evro>*
3. Hanspeter K. Scheller (2006). *Evropska centralna banka*. (Online). *Dostopno na URL naslovu: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2006sl.pdf>*
4. (2022). *Ekonomska in monetarna unija (EMU)*. (Online). *Dostopno na URL naslovu: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.sl.html>*
5. Miha Jenko, (januar 2017). *Evro, deset let pozneje: prednosti so večje od pomanjkljivosti*. (Online). *Dostopno na URL naslovu: <https://old.delo.si/gospodarstvo/finance/evro-deset-let-pozneje-prednosti-so-vecje-od-pomanjkljivosti.html>*

5.3. Viri slik

Slika 1: Države evrskega območja

https://bs.wikipedia.org/wiki/Evropska_monetarna_unija#/media/Datoteka:Europ%C3%A4ische_Wirtschafts-_und_W%C3%A4hrungsunion.svg

Slika 2: Faze uvedbe evra v Sloveniji

<https://www.bsi.si/bankovci-in-kovanci/uvedba-evra-v-sloveniji>